

Theologiae Spiritualis Scholasticæ Et Moralis Tomvs ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Joannis Duns Scoti D. Augustino Conformem

In quo tractatur de Intellectu & Scientia Dei, ejusque Objecto. Item de
voluntate & volitione Dei, ejusque Objecto

Bosco, Jean a

Antverpiae, 1686

Concl. IV. Scientia actualis est unicus & simplicissimus actus, idque
invariabilis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73680](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73680)

CONCLUSIO IV.

Scientia actualis est unus & simplicissimus actus, isque invariabilis.

191. Multiplicatio actuum repugnat infinitati Dei. Probatur et Simil.

Multiplicatio actuum repugnat tum infinitati Dei, tum ejus simplicitati. Hoc patet ex dictis Concluf. 1. Illud, quod in hunc locum remissimus, probatur ex Smiling tr. 3. disp. 2. q. 1. n. 7. in fine; quia omnis perfectio absoluta in ente infinito est infinita; adeoque & intellectio divina; quæ non esset infinita, si ad aliquod verum determinatum esset limitata, & non omnis veri representativa; prout esset ad aliquod verum determinatum limitata, si haberet rationem formalis discursus, in quo cognitio Antecedentis non est cognitio Consequentis, nec è converso; atque ita divinus discursus ex pluribus limitatis notitiis esset compositus: talis ergo discursus formalis in divino intellectu locum non habet. Sic ille. Sed neque compositio, aut divisio; nam in his cognitio prædicati non est cognitio subjecti, & è converso. Quid dicam de simplici apprehensione? hæc secundum omnes imperfecta est, utpote cognitio sine affirmatione, vel negatione. Patet ergo, & ipsam repugnare infinitæ perfectioni Dei, adeoque ab intellectu infinito perfectio removendam.

Compositio & divisio non habent locum in Deo.

192. Conclusio.

Restat ergo, ut solum sit in Deo unus simplicissimus actus, qui tamen omnia representet, quæ nobis representantur per formalem discursum, & formalem compositionem, vel divisionem. Videt itaque intellectus divinus Antecedens & Consequens, prædicatum & subjectum, & connexionem inter illa: non quod cognoscat Consequens vi Antecedentis, quasi notitia Antecedentis esset causa cognitionis Consequentis; nam Deus non accipit cognitionem à rebus, ut ab objectis motivis suæ scientiæ; sic enim ab ipsis dependeret, quod est imperfectio; sed omnia videt immediatè in sua essentia, tanquam in objecto primo sui intellectus, ut infè à videbimus. Sicut quando quis cognoscit quantitatem, & albedinem cum dependentia ad illam, tanquam à subjecto proximo, non cognoscit albedinem ex cognitione quantitatis, sed utramque immediatè.

193. Unicus actus in Deo continet perfectionem omnium operationum intellectus.

Sic ergo Deus uno & simplicissimo actu, qui sine imperfectioe continet perfectionem trium operationum intellectus, iudicat hoc esse, vel non esse, illud, & cognoscit passiones per essentiam, & è converso, id est, cognoscit passiones, & essentiam, ac mutam inter illa connexionem, seclusà omni imperfectioe, quæ in notitia creata reperitur. Unde in Deo, seu intellectu divino nulla etiam reperitur opinio, obscura notitia, nulla formalis reflexio, nulla consultatio aut deliberatio; quia hæc omnia involvunt imperfectioem.

Atque adeo nec memoria propriè sumpta, utique pro facultate recordandi, aut pro ipsa actuali recordatione: siquidem hæc recordatio supponit oblivionem, quæ tanquam imperfectio non cadit in Deum, teste S. Prospero Sent. 108. dicente: Neque oblivio cadit in Deum, quia nullo modo mutatur, neque recordatio, quia nihil obliviscitur. Porro memoriã repetimus illa, quorum in præterito aliquando actualem noticiam, aut visionem habuimus. Hinc D. Bonav. 1. dist. 35. in fine exposuit, textus ait: Quamvis creatura habeat cognitionem de præteritis, præteritis, & futuris; quia tamen cognitio ejus transit in præteritum, & futurum, & nova generatur cognitio ex rei existentia, idè non dicitur, quod omnia sunt præsentia creatura: sicut dicitur, quod omnia præsentia sunt Deo: & idè non ponitur memoria in Deo, quoniam memoria respicit præteritum; nec tantum in re; sed etiam actus illius cognitionis transit in præteritum.

194. In Deo non est memoria propriè sumpta. S. Prosper. D. Bonav.

Interim, sumendo memoriã pro intellectu secundo, per objectum, aut speciem intelligibilem, adeoque proxime & completè expedito ad intellectum, indubiè, (inquit Herinx part. 1. disp. 6. n. 9.) datur in Deo. Sic D. D. passim dicunt, memoriã secundam Patris esse principium operationis Filii, seu Filium procedere de intellectu secundo Patris, scilicet de intellectu simul cum essentia. Sed hæc est locutio metaphorica, sive memoria metaphorice. Et ita (inquit Felix de Scientia Dei c. 1. diff. 1. n. 7.) intelligitur Scriptura, cum Deo memoriã tribuit, cum omnia Deo sint præsentia: unde cum dicimus, in Deo est præscientia futurorum, scientia præsentium, memoria præteritorum, loquimur more humano, non quia ita sit in Deo. Quod probè intelligens S. Doctor Aug. lib. 11. de Civit. Dei. c. 21. ait: Deus non hoc in illud cognitione mutatã, sed omnino incommutabiliter videt: ita ut illa quidem, quæ temporaliter sunt, & futura nondum sint, & præsentia jam sint, & præterita jam non sint: ipse verò hæc omnia stabili, ac sempiternã præsentia comprehendat. . . . Nec aliter nunc, & aliter antea, & aliter postea: quoniam non sicut nostra, ita & ejus quoque scientia trium temporum, præsentis videlicet, & præteriti, vel futuri varietate mutatur, apud quem non est immutatio, nec momenti obumbratio.

195. Memoria improprè sumpta est in Deo. Herinx.

Felix.

S. Aug.

Et ecce pervenimus ad secundam partem Concl. quæ ait, scientiam Dei esse immutabilem. Pro qua suppono cum Felice sup. c. 2. diff. 2. n. 1. scientiam Dei perfectissimam esse in claritate, evidentia, certitudine, veritate, & extensione. Patet: nam objectum formale illius est essentia Dei infinita, quæ omnia ista perfectissimè includit. Est etiam intellectus Dei infinitus: & propter eandem rationem talis scientia est comprehensiva; nam Deum nihil latet. Sic ille.

196. Scientia Dei est immutabilis, quia perfectissima. Felix.

Et si quis objectat: quod in Deo perfectior erit, & clarior cognitio, quæ terminatur ad principium, quàm quæ attingit Conclusionem; nam perfectius est cognoscibile principium, quàm

197. Objecto.

quàm Conclufio : ergo scientia Dei non est perfectiffima de omnibus. Respondet Felix Neg. Antecedens: nam (inquit) objectum divi- nę scientiæ est essentia divina, quę æquę mani- festat omnia objecta pro intelligibilitate unius- cuiusque. Hoc supposito.

198. Probatur immutabi- litas Dei ex Script.

Fides docet, scientiam Dei, sive Deum esse immutabilem secundum terminationem divini intellectus, ac voluntatis. Malachię 3. v. 6. ipsa æterna veritas testatur; Ego enim Dominus, & non mutar, & Num. 23. v. 19. Non est Deus quasi homo, ut mentiar, nec ut filius hominu, ut mutetur. Item Jac. 1. v. 17. de Deo dicitur: Apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio. Hinc Concil. Later. Gener. sub Innoc. III. (& refertur de Sum. Trinit. c. 1.) Firmiter, inquit, credimus, & simpliciter confitemur, quod unus solus est verus Deus, æternus, immensus, & incommutabilis. Ubi Gloss. verb. Incommutabilis, ait: 22. quęst. 4. Incommutabilis; & tamen dat cuncta moveri. Unde Beatus 3. de Consol. Stabilitateque manens dat cuncta moveri &c. Sapē tamen mutat sententiam suam, ut ibi dicitur, &c. Unusquisque, in fine. Quomodo autem hæc mutatio sit intelli- genda, alibi patebit.

Item ex Concil. Later.

199. Confirmitur D. Aug.

Eandem immutabilitatem passim docent Patres. Aug. sup. audistis, & si libet, iterum au- seculatate lib. 12. de Trinit. cap. 17. ait: Potest ad opus novum non novum adhibere consilium, sed sempiternum, nec penitendo, quia prius cessaverat, cepit facere, quod non fecerat. Item tract. 23. in Joan. post medium: Transi omnem mutabilem spiritum, transi spiritum, qui modò scit, modò nescit, modò meminit, modò obliviscitur, vult, quod volebat, non vult, quod volebat; sive pariatur jam istas mutabili- tates, sive pati possit; transi hæc omnia, non invenies in Deo aliquid mutabilitatis. Adhuc unum adjungo testimonium ejusdem Doct. Sancti, reliqua reservans in alium locum: Qui es in- commutabiliter, & sis incommutabiliter, & vis incommutabiliter. Ita lib. 13. Confess. c. 16.

200. Item D. Greg. ac Origenes.

His consonat D. Greg. 16. Moral. cap. 17. Sicut (inquit) immutabilis natura est, ita immu- tabilis cogitatione. Et Origenes Homil. 23. in Num. explicans, quo sensu Deus in Scriptura dicatur, jam dolere, jam gaudere, jam odisse, jam amare, inquit: Hac omnia tropico & huma- no more accipienda sunt à Scriptura dici: aliena porro est divina natura ab omni passionis, & permuta- tionis affectu. Quod eodem modo exponunt Basil. in illud Psal. 37. Domine ne in furore tuo arguas me. Et Greg. 20. Moral. cap. 23. in id eap. 30. Job. Mutatus es mihi in crudellem. Tertul. quoque lib. 2. adversus Marcio. c. 16. ubi re- fert, hanc veritatem de divini intellectus, & vo- luntatis immutabilitate ad eò omnibus temper fuisse persuasam, ut ob id Marcionistę hære- tici negaverint Deum veteris testamenti, qui scribitur esse Zelotes, æmulatus, iratus.

201. Pro hac ve- ritate refer- tur Scetus.

Quid ergo mirum, si eam veritatem probè no- verit Scetus? Quæris ubi expresserit? In 1. dist. 39. q. un. d. 23. declarat, undè sit certitudo sci- entię Dei de futuro contingenti, idque duplici modo. & n. 24. sic ait: In utroque istorum modo-

Tomus I.

rum ponitur, intellectum divinum cognoscere exi- stentias rerum. Patet secundum utrumque, quod est determinatio intellectus divini ad illud existens, ad quod determinatur voluntas divina, & immutabili- ter; quia non potest voluntas determinare, quin intellectus determinatè apprehendat illud, quod voluntas determinat: & immutabiliter, quia tam voluntas, quàm intellectus sunt immutabiles ex dist. 8.

Ubi quæst. 1. late probat, Deum esse summè simplicem: & q. 5. Vtrum solus Deus sit immutabi- lis: in principio ait: De immutabilitate Dei, de qua tractat Mag. in secunda parte distinctionis, qua ta- men videtur posse concludi ex simplicitate Dei &c. sicut eam concludit D. Aug. l. 6. de Trinit. c. 6. dicens: Nihil simplex mutabile est. Et lib. 11. de Civ. c. 10. Est itaque bonum solum simplex, & ob hoc solum incommutabile, quod est Deus: ab hoc bono creata sunt omnia bona; sed non simplicia, & ob hoc muta- bilia. Audite nunc Scotus sup. n. 2. in fine: Of- fendo breviter istam partem (puta, quod Deus sit immutabilis) esse veram ex simplicitate Dei: quia si Deus est perfectè simplex, ut probatum est ex infini- tate, ideo non potest mutari ad aliquam formam, quæ in ipso recipiatur: quia etiam est necesse esse, ut probatum est ex primitate efficientiæ dist. 2. q. 4. ideo non potest mutari ab esse in non esse, quia mutatio di- citur verso à Dama. Omni igitur immutatione, sive substantiali, sive accidentali dicitur Deus simpliciter immutabilis. Hæc Doct. Subr.

202. Hic conclu- dit immu- tabilitatem ex simpli- citate, secutus D. Aug.

Rogas, quid sentiat Doct. Angelicus? Part. 1. q. 14. art. 15. Vtrum scientia Dei sit variabilis? in corp. sic respondet: Dicendum, quod, cum scientia Dei sit ejus substantia, sicut substantia ejus est om- nino immutabilis: ita oportet, scientiam ejus om- nino invariabilem esse. Aliam rationem hujus veritatis tradit D. Tho. ibidem ad 1. dicens: Scientia Dei importat relationem ad creaturas, se- cundum quod sunt in Deo: quia secundum hoc est unumquodque intellectum in actu, quod est in intel- ligente. Res autem creata sunt in Deo invariabili- ter, in se ipsis autem variabiliter.

203. Quid sen- tiat Doct. Angel.

Sed nunquid hæc rationes sufficere? Videtur Theod. sup. tr. 2. disp. 3. n. 45. quodd non. Con- tra primam sic arguit: Scientia Dei, licet in sua es- sentia sit rã necessaria, quàm est ipsa Dei esse- tia, cui realiter identificatur, non tamè necessa- riò ad creaturas actuales terminatur; undè sicut potuisset non terminari ab æterno ad creaturas actuales, ad quas modò terminatur, absque eo, quod aliquid defuisset divini substantiæ ab æ- terno; ita posset intelligi non terminari in tem- pore ad aliquam creaturam actualem, ad quam antea terminabatur, absque eo, quod ex tem- pore aliquid deperiret divini substantiæ.

204. An rationes ejus sine efficaciæ.

Contra pri- mam arguit Smeif.

Contra secundam opponit: Deus non cognoscit res in se ipso, ut ratione cognoscendi, necessariò repræsentante creaturam actualem, loquen- do de necessitate simpliciter: quia sicut ista simpliciter poterat non esse futura, ita sim- pliciter poterat non repræsentari in Deo, ut fu- tura; ac proinde sicut poterat sub hac ratione non repræsentari in Deo ab æterno; ita posset intelligi, non repræsentari in tempore sine eo,

205. Oppugnans secundam.

E

quod

quòd ab æterno, vel ex tempore aliquid deesset entitatis necessariæ in Deo, solâ deficiente terminatione; eujus proinde immutabilitatis ex hypothesi alia erit ratio assignanda. Hucusque præfatus Auctor. Nunquid efficaciter? Jam egissero.

206.
Felix defendit rationes D. Tho.

Primam impugnationem, sive oppugnationem primæ rationis D. Tho. sic refert Felix sup. c. 2. diff. 2. n. 4. Vasq. 1. par. q. 14. ad a. 15. & Smil. tr. 2. disp. 3. num. 45. dicunt, quòd ratio D. Tho. non convincit; quia scientia Dei supra essentiam addit respectum rationis, per quem formaliter constituitur, & iste solam variatur, non essentia Dei. Sed contra (inquit hic Auctor) quia talis respectus non constituit scientiam Dei, sed subsequitur. Secundò: quia talis respectus, si constituit scientiam, fundatur in essentia Dei, & terminatur ad creaturas; sed respectus non variatur, nisi varietur aliquod extremum illius; sed creaturæ, sive possibiles, sive futuræ, quæ sunt unum extremum, sunt ab æterno cognoscibiles: ergo invariata manent; si ergo est variatio, est in essentia Dei, quæ modò repræsentat, quæ antea non repræsentabat, vel è contra, quòd impossibile est, cum sit infinita: ergo optimè à posteriori ex objecti immutabilitate probat D. Tho. immutabilitatem scientiæ, & volitionis Dei. Ita Felix.

207.
An bene Smil. non negat ex immutabilitate objecti rectè desumi immutabilitatem scientiæ.

Sed numquid Smil. id negat? Non puto. Si quidem n. 48. ex impossibilitate objecti declarat, impossibile esse mutationem terminativam divinæ scientiæ, & voluntatis: nam (inquit) res futuræ ab æterno sunt futuræ, nec potest quidquam in tempore incipere esse futurum; si autem Dei voluntas efficax, & consequenter scientia visionis, posset aliter in tempore ad futura terminari, quàm fuerit terminata ab æterno, jam in tempore posset quidpiam incipere esse futurum; quoniam futuritio rerum pendet ab efficaci voluntate Dei, quæ in tempore terminaretur ad aliquid ut futurum, ad quòd antea non sic terminabatur. Quare sicut ad alia impossibilia non potest efficax Dei voluntas terminari; ita nec ad istud impossibile, quòd aliquid in tempore incipiat esse futurum. Et, aliquibus intellectibus, adjungit: Sicut autem ex immutabilitate objecti futuri probatur immutabilitas divinæ voluntatis efficaciæ, & scientiæ visionis; ita, & quòd multò magis ex immutabilitate objecti possibilis declaratur immutabilitas divinæ voluntatis simplicis complacentiæ, & divinæ scientiæ simplicis intelligentiæ. Utraque tamen ratio desumpta ex objecto ex parte Dei supponit voluntatem, & intellectum infinitum; nempe voluntatem, quam nullum excedat volibile, eo modo, quo volibile est, & intellectum, quem nullum subterfugiat intelligibile, eo modo, quo intelligibile est; nam hoc supposito, necesse est, ut, si alienius objecti volibilitas, & intelligibilitas sit immutabilis, etiam illa voluntas ad omne volibile terminata sit immutabilis, & ille intellectus ad omne intelligibile terminatus sit immutabilis. Hæc ille.

208.

Ex quibus tandem concludit, non quidem

per locum intrinsecum sed extrinsecum (ut loquuntur) ex mutabilitate terminativa secundam in Deo mutabilitatem physicam; quoniam, si Deus non cognosceret & veller immutabiliter terminativè objectum immutabile, non cognosceret, nec veller omne intelligibile, & volibile; & sic non haberet intellectum, & voluntatem infinitam, & consequenter non esset ens necesse esse, nec Deus. Atque hoc pacto intelligendi Sancti, cum ex æternitate, & immutabilitate physica in Deo concludunt immutabilem terminationem intellectus & voluntatis divinæ: ut Aug. 12. Confess. c. 15. ubi de vera æternitate Creatoris ait: *Quòd nequidquam ejus substantia per tempora varietur, nec ejus voluntas extra ejus substantiam sit: unde cum non modò velle hoc, modò illud; sed semel & simul, & semper velle omnia, quæ vult; non iterum & iterum, neque nunc ista, nunc illa, nec velle postea, quòd nolebat, aut nolle, quòd prius volebat, quia talis voluntas mutabilis est, & omne mutabile æternum non est; Deus autem noster æternus est.* Et hæc ratio à posteriori, in Patrum scriptis fundata cum Scripturis sup. adductis sufficiat; nec illa ratio ab immutabilitate objecti, vel alia à priori mihi satisfacit, nec tam demonstrabilem in nobis, quàm creditam esse censeo prædictam immutabilitatem. Ulque adhuc Smiling. Quæ latius volui referre, ut ostenderem, Felicem non discordare ab ipso, sed optimè convenire.

Hinc bene confirmat Felix hanc veritatem sup. n. 3. quia si Deus actu non cognoscit omnia, vel quia non vult, vel quia non potest. Non primum, quia si creatura est, nolle illam cognoscere non est perfectio; imò arguit animi levitatem & imprudentiam; quia Deus est universalis provisor, & velle non cognoscere, quem gubernaturus sum, imprudentia est. Si non potest, est imperfectio. Est in actu primo potest, & non cognoscit actualiter, etiam est imperfectio; nam in Deo, qui est purus actus, ponitur potentia ab actu separata. Sic ille. Et quis non videt, etiam hanc confirmationem supponere ex parte Dei intellectum infinitum? Et nemo ambigit, tantum esse probationem à posteriori. Nec quidquam ei officit; quòd voluntas non debeat omnia velle, quæ potest, licet in se sit infinita. Disparitas quippe est: quòd voluntas tendat in res, quas amat, per modum impulsus; esset autem imperfectio in Deo, si necessariò tenderet in aliquid extra se; cum id argueret, Deum aliis rebus indigere ad sui perfectionem. Porro hæc imperfectio non rectè inferitur ex eo, quòd alia necessariò cognoscat: siquidem intellectus tendit in suum objectum sub modo magis abstracto; illud scilicet sibi repræsentando, seu formando illius formalem similitudinem, quòd potius perfectionis est, quàm imperfectiois.

Objeitur præterea contra hanc doctrinam: plura ex futuris scit Deus, quæ poterat non scire; quia poterat objectum non esse; nam Deus scit me modò scribere (modò, inquam, putà, anno 1678. mense Febr. die 11. in instanti A.) vel

Per locum extrinsecum ex mutabilitate terminativa sequitur mutabilitatem physicam in Deo.

S. Aug.

Hæc ratio à posteriori sufficit.

209. Confirmatio dictæ veritatis à Felix.

Est solum probatio à posteriori.

vel ergo transacto instanti A. hoc scit Deus, vel non; si scit, cognitio Dei falsa est, quia cognoscit me scribere, quando non scribo; si autem non sciat Deus: ergo variatur ejus cognitio. Respondet Felix sup. n. 3. verum esse, quod absolute loquendo, & in sensu diviso poterant non esse futura, & Deum illa non scire; non tamen in sensu composito, & facta suppositione, quod Deus decreverit talia futura esse, variatio enim solum potuit esse in ipsis futuris, non vero in scientia Dei: semper enim Deus scit me in instanti A. scribere, & scit me non scribere in instanti B. unde variatio solum est in objecto. Nam sicut sol idem manens, & invariatus illuminat me, si ante ipsum permaneam, & non illuminat, si ab illo discedam; ita scientia Dei cognoscit objectum, si objectum sit, & non cognoscit, si non sit. Ita praefatus Auctor.

Solvitur per Felicem.

211. Tota variatio circa scientiam Dei nascitur ex mutatione rei subiectae.

Tota ergo variatio circa scientiam divinam nascitur ex mutatione rei subiectae: jam autem, rebus mutatis, non necessarium mutatur scientia etiam creata: nisi quid aliud concurrat, velut compositio, aut divisio, vel certitudo major per experientiam rei praesentis accepta, quae in Deo non habent locum. Sicut ergo scientia medici manet invariata, dum ipse eadem homini ob variam ejus affectionem modo haec, modo illa pharmaca praescribit. Et sicut eadem est fides nostra cum fide antiquorum, licet hi Christum nascerentur, nos autem natum credamus: ita invariata manet scientia Dei, quae Christi v.g. nativitatem olim praeservit futuram, nunc cognoscit praeteritam, licet, propter lapsum temporis aliis, & aliis propositionibus eam enuntiemus. Igitur cognitio, quam Deus necessarium habet ab aeterno, tamquam realiter sibi identificatam, repraesentat ipsi res prout sunt, statim atque sunt; atque adeo repraesentat ipsi rem praesentem, quando praesens est, & non antea; similiter futuram, quando futura est, & praeteritam, quando praeterita est. Unde Deus non scit ab aeterno, Petrum hodie existere; nam antequam Petrus hodie existat, nequit in mente sua dicere: Petrus est hodie existens; sed bene, Petrus existens.

212. Si autem quaeritur: quare potius in tempore Deus sit Dominus & Creator, quam sciens. Respondet Felix sup. scientia est actus immanscens Dei, qui, cum sit Deus, est aeternus; at vero respectus Domini, vel Creatoris, qui est in Deo, provenit ab actione transeunte, quae fit in tempore; & ita in tempore Deus denominatur Dominus, non vero sciens, nisi ab aeterno. Plane, inquis, ab aeterno; sed ab aeterno prius cognoscit Angelum v.g. ut possibilem tantum, scilicet ante suum decretum, & post decretum cognoscit illum futurum; ergo scientia Dei variatur.

213. Respondet Felix sup. quod in eadem duratione reali cognovit Deus Angelum, ut possibilem, & ut futurum, tamen cum prioritate; nam prius concipitur esse possibile, quam futurum; tamen in tali prioritate non verificatur.

tur, quod Angelus non sit futurus; in prioritate enim naturae non verificantur propositiones negativae, quarum affirmatio est in eadem duratione; nam in eadem duratione verificatur, Homo est risibilis; non tamen in priori naturae verificatur, Homo non est risibilis: nam pro illo priori nec est risibilis, nec non risibilis, solum pro illo priori est conceptus rationalitatis. Ita Felix. Sed de hac difficultate latius disp. sequ. quae erit de voluntate Dei.

Pro coronide autem hujus Conclusionis sit explicatio ejus, quod dicitur Sap. 7. v. 24. Omnibus mobilibus mobilior est sapientia, ne forte (quod absit) Scriptura tecum pugnet. Prima expositio est Doct. Seraph. S. Bonav. i. dist. 8. a. 2. q. 1. ad 1. ibi: Quod obicitur ergo de sapientia, quod dicitur mobilis. Dicendum, quod mobile dicitur activè de ea; quia facit motum; non passivè, sicut sensibile de animali. Secunda expositio est D. Tho. i. part. q. 9. a. 1. ibi: ad secundum dicendum; quod sapientia dicitur mobilis esse similitudinariè: secundum quod suam similitudinem diffundit usque ad ultima rerum: nihil enim esse potest, quod non procedat à divina sapientia per quandam imitationem; sicut a primo principio effectivo, & formali; prout etiam artificata procedunt ab artificis sapientia. Sic igitur in quantum similitudo divina sapientia gradatim procedit à supremis, quae magis participant de ejus similitudine, usque ad infima rerum, quae minus participant, dicitur esse quidam processus, & motus divina sapientia in res: sicut si dicamus; solem procedere usque ad terram, in quantum radius luminis ejus usque ad terram pergit. Et hoc modo exponit Dionys. cap. 1. Coelestis Hierarch. in principio, dicens, quod omnis processus divinae manifestationis venit ad nos à Parte luminum moto.

214.

Quomodo dicitur Sap. 7. Omnibus mobilibus &c. sit intelligendum. Prima expositio D. Bonav.

Secunda S. Thomae.

Prima ergo expositio est causalis, ut sensus d. Scripturae sit: Omnibus mobilibus, id est, motibus, mobilior, id est, magis motiva est sapientia. At vero secunda est formalis, sed metaphorica, ut sensus sit: Divinam sapientiam, dum sese communicat creaturae, ac super eam se diffundit, quasi ad illam procedere, sicut res motae ad terminum aliquem procedunt. Si autem à me quaeritur: an igitur scientia Dei, quatenus se extendit ad creaturas, sit practica. Resolutio patebit ex dicendis Conclus. sequ. in ordine.

215.

Prima est causalis, secunda formalis, sed metaphorica.

CONCLUSIO V.

Scientia Dei Speculativa sit, an Practica, quaestio est de nomine.

Rogas: de quo nomine? Respondeo: de nomine Praxis, & Scientia practica. Ab omnibus conceditur (inquit Scotus Prolog. Sent. q. 4. n. 3.) quod habitus practicus aliquo modo extenditur ad praxim. Hanc autem praxim describit ibidem: Est actus alterius potentiae, quam intellectus, naturaliter posterior intellectione; natus elici

216.

Descriptio praxim ex Scot. Prima conditio.

